

Det vises til Høringsnotat – Forslag til endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsreform) fra Barne- og Familiedepartementet (BFD)

Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU) takker for anledningen til å komme med innspill til Høringsnotatet. I dette høringssvaret uttaler vi oss om utvalgte kapitler og forslag.

Kapittel 5: Styrking av barns medvirkning og prosessuelle rettigheter, oppfølging av foreldre

5.2 Barns prosessuelle rettigheter, aldersgrense for barns partsrettigheter mv.

NUBU støtter alternativ 1 -Partsrettigheter fra fylte 12 år, med visse begrensninger

I tidligere høringsvar var NUBU bekymret for at utvalgets forslag ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til den belastning det kan være for barnet å opptre som part, mht. opplevelse av ansvar, press og lojalitetskonflikt. NUBU har også vært bekymret for at utvidede partsrettigheter kunne være til skade for barnets utvikling. Med de endringer som er gjort i forslaget, hvor departementet har lagt til krav om at barnet må forstå hva saken gjelder, hjemmel til å nekte innsyn i sakens dokumenter for å beskytte barnet for fare eller skade, at det tas hensyn til barnets alder, modenhet, sårbarhet, sakens alvorlighetsgrad og konfliktnivå, samt at barnet kan nektes deltakelse i nemda ut fra helsetilstand eller alder, vurderer vi at våre tidligere bekymringer er godt ivaretatt i alternativ 1.

NUBU vurderer det også som viktig å bevare dagens samtykkekompetanse på 15 år for å iverksette hjelpetiltak ut fra begrunnelsen om at barnevernet bør være i posisjon til å bistå familier når foreldrene samtykker til hjelpetiltak. På denne måten vil barnevernet lettere kunne gi familien hjelp på et tidlig tidspunkt, noe som er viktig for å forebygge omsorgsovertakelser.

5.3 Barnets rett til å klage på vedtak som innebærer at barnet må flytte.

NUBU støtter departementets forslag.

5.4 Tydeliggjøre adgangen til å henvende seg statsforvalteren (tilsynsklager)

NUBU støtter departementets forslag.

5.5.2. Forslag om å styrke oppfølgingen av foreldre etter en omsorgsovertagelse:

5.5.2.2 Forslag om at nemdene skal angi varighet og endringsbehov i vedtaket om omsorgsovertakelse

NUBU støtter departementets forslag som både styrker foreldrenes rettsikkerhet og bidrar til at barneverntjenestens oppfølging kan bli mer målrettet og forutsigbart.

5.6 Plikt for barnevernstjenesten til å tilby oppfølging ved og etter opphevelse av et vedtak om omsorgsovertagelse

Departementet anbefaler å lovfeste krav til barneverntjenesten om å tilby oppfølging av barn og foreldre ved oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, oppfølgingen skal ikke være omfattende, tidsavgrenset til 6 måneder og basert på at foreldrene samtykker.

NUBU støtter forslaget om at oppfølgingen bør være samtykkebasert. Samtidig vil vi understreke at siden slik oppfølging er viktig for å gi ro, stabilitet og trygghet for barnet i den nye familiesituasjonen, anbefaler vi at det tydeliggjøres i oppfølgingsplanen for hvordan barnet skal gjenforenes, at barneverntjenesten har jevnlig kontakt med foreldrene før barnet tilbakeføres. En slik kontakt bør fokusere på foreldrenes og barnets ressurser og styrker. Hvis det allerede er etablert en god relasjon mellom kontaktpersonene og foreldrene, vil dette øke sjansen for at foreldrene samtykker til oppfølging etter opphevelsen av vedtaket.

Kapittel 8: Barnevernsinstitusjoner - rettigheter og bruk av tvang

Forsvarlig omsorg og beskyttelse for alle barn og unge handler om å skape gode, trygge og forutsigbare rammer og relasjoner, støtte opp under utvikling av barn og unges ferdigheter og livsmestring, samt beskytte barn og unge mot skadelig stress og risiko. Barn og unge som bor på institusjon er i en særlig utsatt situasjon og det kreves derfor en ekstra aktpågivenhet for å møte disse barnas iboende utviklingsbehov.

NUBU støtter forslaget om å lovfeste barnets rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse under opphold på institusjon.

NUBU støtter også forslaget om å tydeliggjøre rammene for omsorgsansvaret i barnevernsloven. Vi mener det er et nødvendig steg i riktig retning, men er alene ikke tilstrekkelig for å oppnå formålet med lovendringen. *Hvordan omsorgsansvaret skal utøves i praksis, hvilken kompetanse som kreves og hvordan man sørger for at omsorgen og praksisen som utøves er kunnskapsbasert* er minst like viktig.

Barn og unge som i perioder av sin oppvekst vil ha behov for å bo på institusjon har ofte sammensatte utfordringer som krever inngående og oppdatert kunnskap hos ansatte for å kunne jobbe godt med. Det er påpekt også i Barn og unge strategien 21 at kunnskapsutviklingen på barn og unge feltet i for liten grad er forskningsbasert, og dette gjelder særlig de mest utsatte barna. NUBU mener derfor regjeringen bør følge opp forslagene fra Barn og Unge strategien 21 om å sikre mer systematisk kunnskapsutvikling for utsatte barn og unge, særlig på institusjonsfeltet. Det er et paradoks at en av de mest utsatte gruppene av barn og unge i vårt samfunn møter en praksis som ofte ikke er godt nok kunnskapsbasert og der FoU-midlene er knappst.

Høringsnotatet understreker behovet for at begrensninger og bruk av tvang skal vurderes ut fra det enkelte barns behov, og ikke utelukkende følge plasseringshjemmelen. Dette er et viktig prinsipp som NUBU støtter, da det tar hensyn til individuelle forskjeller og situasjoner. Samtidig er det avgjørende at de som skal vurdere behovet for tvang og begrensninger har tilstrekkelig kunnskap og relasjonell kompetanse til å foreta gode avveininger og konsekvensene av disse.

Det er en utfordring at forslaget om at nemnda skal ta stilling til barnets individuelle behov for innskrenkninger, ikke ansees tilstrekkelig utredet. Flere høringsinstanser har pekt på faren ved at en slik ordning kan bemyndige økt bruk av begrensninger. Vi mener derfor at det bør investeres i opplæring og kompetanseheving for både nemnda og institusjonene, slik at beslutninger om tvang tas på et forsvarlig grunnlag, kan begrunnes godt og dokumenteres.

Vi anerkjenner behovet for å modernisere regelverket rundt digital beskyttelse av barn og unge; barn på institusjon kan være spesielt sårbare på nett. Institusjoner bør derfor få klare retningslinjer for hvordan de kan beskytte barn uten å krenke deres personvern unødige.

Vi støtter intensjonen om at adgang til begrensninger skal vurderes ut fra det enkelte barns behov. Det er imidlertid avgjørende at denne ordningen ledsages av grundige utredninger og betydelig kompetanseheving for alle involverte parter. Kunnskapen og kompetansen må være forskningsbasert og oppdatert. Ved å sette søkelys på kunnskapsbasert behandling og tydelige retningslinjer, kan vi bedre sikre at barnevernsinstitusjoner gir barn og unge den omsorgen og beskyttelsen de trenger, samtidig som deres rettigheter ivaretas.

Kapittel 11. Krav til kompetanse og veiledning i barnevernet

NUBU støtter ikke forslaget om å redusere kompetansekravene i barnevernet, verken i barnevernsinstitusjoner eller kommunal barnevernstjeneste, slik det er foreslått i kapittel 11.

Forskning og implementeringserfaring av tiltak i barnevernet viser at barn og unge i dagens barnevern har svært sammensatte behov for omsorg og behandling, både for psykiske lidelser, relasjonsskader, traumer etter omsorgssvikt, vold og overgrep, hjelp med rusproblemer, vold og kriminalitet. Barneverntjenesten har en særskilt kompleks saksbehandling som krever gode analyseferdigheter og god forståelse av juss og relasjonelt arbeid. Som følge av oppvekstreformen, skal det nå bygges opp et spesialistnivå i kommunenes tjenesteapparat. Både menneskerettighetene, norske retningslinjer og faglige anbefalinger krever at denne hjelpen både skal ivareta barn og familiers rettssikkerhet og være kunnskapsbasert og forsvarlig. Vi mener at kravet om masterutdanning for ansatte som utfører kjerneoppgavene er avgjørende for kvalitet i arbeidet med undersøkelser og behovsvurderinger, vedtak og beslutninger om tiltak. Dette er oppgaver det vil stilles høye faglige krav til for at ansatte skal kunne sikre høy kvalitet, begrunnelse og dokumentasjon knyttet til svært inngripende beslutninger i familiers liv. Videre har det over tid, blitt en høy terskel for å tilby barn og unge tiltak i barneverninstitusjon. Unge i dagens barneverninstitusjoner har svært sammensatte behov for omsorg og behandling, dette krever ansatte med høy kompetanse inkludert miljøterapeutiske ferdigheter.

I høringsnotatet er den primære begrunnelsen for forslagene om reduserte kompetansekrav departementets bekymring for rekruttering, sikre ansatte med erfaringskompetanse, hindre turnover og gjøre det enklere for kommunene å oppfylle kompetansekravet. Vi viser til kunnskapsgrunnlaget om kompetansebehov i barnevernet slik det er gjengitt i Barne- og familiedepartementets høringsnotat om kompetanse av 30.03.2020. Det ble da vist til at høyere og tydeligere krav til kompetanse er viktig for å anerkjenne alvorlighetsgraden i barnevernets samfunnsoppdrag og kompleksiteten i oppgavene som de tilsatte skal utføre. Det ble argumentert for at et krav om mastergrad vil styrke de tilsattes forutsetninger for å løse sine oppgaver og utøve godt faglig skjønn, samt at kompetanse kan forhindre turnover. Vi mener at departementet i 2020 hadde gode argumenter, forslaget fikk bred støtte i fagfeltet, og vi viser til at Stortinget da vedtok å øke kompetansekrav.

Vi mener en av strategien for å hindre høy turnover og manglende rekruttering vil være å satse på utdanning. Når ansatte melder om manglende status og manglende kompetanse i møte med svært krevende og belastende saker, er det en dårlig idé å lempe på det som faktisk kan bidra til å øke status, lønn og forsvarlige tjenester. Høy formalkompetanse, sammen med systematisk veiledning vil over tid kunne øke statusen og tilliten til barnevernet, samt hindre turn-over ved at ansatte i barnevernet får forsterket trygghet i å kunne gi kunnskapsbasert hjelp til barn og familier.

Det er flere andre grep som bør tas i stedet for å redusere kompetansekravet, slik som; antall studieplasser kan økes, det kan bevilges støtte og kompensasjon i forbindelse med utdanningene, og det må utformes retningslinjer for tilrettelegging for videreutdanning og kunnskapsbasert veiledning på arbeidsplassen. For å lette oppnåelsen av masterkravet noe kan det også være en idé å legge videreutdanningene i barnevern på masternivå, slik at de senere kan inngå i en mastergrad. Noen av utfordringene vil da kunne møtes ved at ansatte får opplæring og veiledning i kunnskapsbasert metoder.

Vi anbefaler også å forlenge overgangsperioden, da det kan virke som målet ikke vil være nådd innen 2031.

Vi anbefaler at Barne- og familiedepartementet lar de gjeldende kompetansekravene bestå uendret.

I kapittel 13 foreslås det å gi barnevernstjenesten plikt til å informere statsforvalteren om dødsfall og alvorlige hendelser.

NUBU støtter forslaget

Kapittel 14 gjelder forslag om en ny bestemmelse i barnevernsloven om nasjonalt barnevernsregister.

NUBU støtter forslaget